

כפו יתן הכהן על תנוך און המטהר הימנית ועל בהן רגלו הימנית על דם האשם", ולשון דומה כתוב [גם לגבי דם וגם לגבי שמן] במצורע עני, ושם כתוב "על מקום דם האשם".

ומשנינן: חד בהן יד ורגל להכשיר צדדין א-א של בהן שכשרין, וחד לפסול צידי צדדין דהיינו בשר התחתון של כף, ד"על" דוקא — ולא תחת.

ומקשינן: מה שכתוב "על דם האשם" ו"על מקום דם האשם" למאי אתו הני, שני הפסוקים, שפסוק אחד צריך לומר שיתן השמן

על דם האשם ולא בצידו, אלא מה צריך פסוק נוסף?

ומשנינן: אי כתב רחמנא "על דם האשם" לחוד, הוה אמינא, איתיה לדם — אין, יתן את השמן, אבל אם נתקנה הדם לא יתן, כתב רחמנא "על מקום", שאף על פי כן יתן השמן על המקום שניתן עליו הדם, ואי כתב רחמנא "על מקום" לחוד, הוה אמינא דווקא נתקנה, אבל אם איתיה לדם, אימא הוי חציצה בין שמן לבהן ויפסל (34), קא משמע לן הפסוק הנוסף דנותן השמן על הדם ולא

ומקשינן: ואימא אדרבה, נלמד מכאן, מה כאן שמאלית, אף בעלמא נמי שמאלית?

ומתריצין: ארבעה "שמאלית" כתיבי, תרי בקרבן מצורע עני ותרי בעשיר, וכך אנו לומדים, אחד לגופו, דבמצורע צריך שמאלית, ואחד לומר דווקא כאן שמאלית אבל במקום אחר — ימין, ואחד לומר שלא תאמר שיש כאן מיעוט אחר מיעוט, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות דאפילו ימין דכהן כשר בשמן דמצורע, ואחד דלא תאמר מה כאן שמאלית — אף בכל מקום שמאלית [עיי' ברש"י עוד פירושים].

אמר ליה רבי ירמיה לרבי זירא, כיון שאמרת שדורשים כל "שמאלית" הכתובה בפרשת מצורע, "על בהן ידו הימנית" ו"על בהן רגלו הימנית" דכתיב בשמן פעמיים [בעשיר ובענין] למה לי, למה פרט הפסוק כלל בוהן יד ורגל ימנית בשמן דמצורע, הרי כתוב ד"על דם האשם" יתן את השמן, והרי בדם האשם כתוב בהן יד ורגל, ולמה צריך לכותבו כאן?

[כך הוא לשון הכתוב, "ולקח הכהן מדם האשם ונתן הכהן על תנוך און המטהר הימנית ועל ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית", ובהמשך "ומיתר השמן אשר על

דין חדש על הלחם שכשנפרס הרי הוא פסול בין קודם קמיצה בין לאחר קמיצה, לכך אין מזה הוכחה לדין שיריים שחסרו, שהרי נתבאר שאין זה מטעם שיריים שחסרו אלא שהוא פסול בלחם ומיושב היטב קושית התוספות.

34. הגרי"ז הקשה מה צריך פסוק לומר שהדם אינו חוצץ בפני השמן, הרי מבואר בזבחים [לה

חדש בדין הקרבן של לחם הפנים, ובוה מבואר דברי רש"י והרמב"ם שדין נפרס תלוי בפירוק הלחם, שכיון שהוא פסול חדש של לחם הפנים, ואין זה פסול של מנחה שחסרה אם כן הרי זה תלוי בפירוק הלחם.

ובזה מיושב קושית התוספות, שכיון שנתבאר שהדין של נפרס לחמה אין הוא מטעם של שיריים שחסרו שאסורים באכילה, אלא שהוא

נקרא חציצה.

ועכשיו מבארת הגמרא למה אמר הפסוק
"ימנית" כמה פעמים גבי שמן דמצורע:

אמר רבא: מאחר דכתיב "על דם האשם"
ו"על מקום דם האשם", וכתיבא ימנית בדם,
"על בהן ידו הימנית" ו"על בהן רגלו
הימנית" דכתיבי בשמן דמצורע עשיר ועני
למה לי, הרי את השמן צריך לתת על הדם
שניתן על ימין?

אלא אמר רבא: לא למדים לפסול קמיצה
בשמאל מד' פעמים שכתוב "שמאלית",
אלא כך למדים, בא "יד" — "ידו הימנית"
שכתוב בעשיר מצורע שלא צריך לעצמו —
"יד" — "וימלא כפו" שכתוב בקמיצה [ואף
על פי שלא נאמר כאן לשון "יד", צריך
לומר דהיינו כרבי ישמעאל שדורש "ושב
הכהן" — "ובא הכהן", זו היא שיבה זו
היא ביאה], ללמוד דקמיצה בימין כמו
במצורע.

ולומדים גם גזרה שוה "רגל — רגל", "רגל"
שכתוב במצורע ו"רגל" שכתוב בחליצה
"וחלצה נעלו מעל רגלו", ללמוד דחליצה
בימין. ולומדים גם בגזרה שוה "אזן —
אזן", "אזן" הכתובה במצורע ו"אזן"
הכתובה ברציצה "ורצע אדניו את אזנו

במצרע" ללמוד, מה מצורע בימין אף
רציעה בימין.

ומקשינן: "שמאלית" השניה הכתובה
במצורע עשיר, ויצק על כף הכהן
השמאלית וטבל הכהן את אצבעו הימנית מן
השמן אשר על כפו השמאלית" — למאי
אתא?

ומתריצין: אמר רבי שישא בריה דרבי אידי,
פסוק זה בא לפסול ימין דכהן במצורע,
דצריך ליתן ולטבול אצבעו דווקא בכפו
השמאלית, שלא תאמר קל וחומר, ומה
במקום שלא נתרבתה שמאל, דהיינו בכל
קרבות שבהם כל מקום שנאמר אצבע או
כהונה אינו אלא ימין כמו שמבואר בהמשך
— נתרבתה ימין, מקום שנתרבתה שמאל,
דהיינו כאן בכהן דמצורע, אינו דין
שנתרבתה ימין? לכך שנה הכתוב
"שמאלית" השניה לומר דווקא שמאלית.

ומקשינן: ואידך שמאלית הכתובה במצורע
עני למאי אתא, הרי כתוב כבר שמאלית
בעשיר?

ומתריצין: לכדתנא דבי רבי ישמעאל.
דאמר, כל פרשה שנאמרה ונשנית לא
נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה,
ובפרשת מצורע עני נתחדש קרבן עולה

הבוהן, דבוהן הוא בוהן ממש, ולכך צריך
לפסוק אף בדם לח שהוא כשר.

והוסיף הגרי"ז שאף שנתחדש שמועיל על
הדם, אין הפרוש שנתחדש שאף שיש חציצה
הרי זה כשר, אלא שנתחדש בזה שהדין של
נתינת השמן מקומו הוא על הדם, וכיון שזה
עיקר דינו לא שייך בזה חציצה כיון שכן הוא
דינו.

[א שהדין הוא שדם לח אינו חוצץ ולא משמע
שהחידוש הוא רק ביבש.

ותירץ הגרי"ז שאף שדם לח אינו חוצץ כל
זה לגבי מה שמבואר בזבחים שיש דין שלא
יהיה חציצה בין רגלו לרצפה בזה אנו אומרים
שכיון שדם אינו חוצץ הרי זה כשר, אולם לגבי
מצורע שיש דין שיתן השמן על הבוהן היה
מקום לומר שאף שאינו חוצץ אולם אין זה על

שנאמר **או אצבע או כהונה** אינו אלא ימין!

אמר ליה אביי: הרי הולכת איברים של הקרבן לכבש המזבח דכתיב **בהו כהונה**, דכתיב **"והקריב הכהן את הכל והקטיר המזבחה"** ואמר מר זו הולכת איברים לכבש⁽³⁵⁾, ובכל אופן תנן, הרגל של ימין הבהמה מוליך לכבש ביד שמאל, ובית עורה של הרגל, והיינו הצד של הרגל שהופשט העור ממנו, ולא צד החתך של הרגל מופנה לחוץ כלפי העם, כדי שלא יראה החתך! רואים מזה שאף על גב שכתוב כהונה, מוליך בשמאל?

ומתריצין: **כי אמרינן** שאם כתוב אצבע או כהונה אינה אלא ימין, **בדבר המעכב כפרה** כמו בהזאות דמצורע, אבל הולכה לא מעכבת כפרה, שהרי יכול לשחוט ולנתח הבהמה אצל הכבש ולא יהא צריך הולכה

ויורד דהיינו שאם אין ידו משגת מביא קרבן פחות.

אמר רבה בר בר חנה אמר ריש לקיש: כל מקום שנאמר **"אצבע"** ו"כהונה" אינה אלא ימין.

ואמרינן: קא סלקא דעתך שאת שניהם, דהיינו — **"אצבע"** ו"כהונה" — בעינן, דכתיב בחטאת **"ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו"**, ושם

גמר ימין ממצורע דכתיב בו **"וטבל הכהן את אצבעו הימנית"**.

ומקשינן: הרי קמיצה דלא כתיבא בה אלא כהונה, ותנן, קמין בשמאל פסול?

ומתריצין: **אמר רבא**, כך הפרוש, כל מקום

הכבש שלא יחליקו, ומקשה הגמרא שזה חציצה להולכת האיברים, ואם נאמר דכברי הגרי"ז שהולכת איברים בכבש עצמו אין הוא כלל דין עבודה, אם כן מה קושית הגמרא שהוא חציצה הרי מהכבש למזבח הוא רק העלאה ואין הוא כלל עבודה הפוסלת בחציצה.

ואמר לו הגרי"ז, שאפשר שאף בכבש עצמו יש חילוק, כמו שמבואר בתוספות ביומא [מה ב] שהדין שאין לינה מועלת בראש המזבח הוא רק מחצי המזבח ולמעלה, ורואים מזה שבמזבח עצמו יש חילוקי מקומות, שחצי המזבח ולמטה אין הוא כמזבח, אולם חצי המזבח ולמעלה הרי הוא כמזבח, ואם כן אף מה שהולכת איברים מהכבש למזבח הוא העלאה הוא רק מחצי המזבח ולמעלה ששם הוא כמזבח, ומה שמבואר בעירובין שהוא חציצה היינו מחצי המזבח ולמטה ששם באמת הוא הולכה, אולם כיון

35. הגרי"ז הקשה שבכל מקום שמוזכר הולכת איברים מבואר הולכת איברים לכבש, ולכאורה כיון שדין ההקטרה באיברים הוא בראש המזבח, אם כן למה הוזכר לכבש, היה צריך לכתוב הולכת איברים למזבח שכן הוא עיקר דינו.

ותירץ הגרי"ז שבאמת כל הדין הולכה באיברים הוא רק עד הכבש ומה שמוליכו אחר כך אין זה דין הולכה אלא שהוא דין העלאה להקטרה, אבל דין ההולכה הוא רק עד הכבש, ויהיה בזה נפקא מינה, שהרי בהולכה מבואר בזבחים שיש מי שסובר שצריך שתהא ברגל, דהיינו שחייב ללכת, ואם כן מהכבש למזבח כיון שאין הוא דין הולכה, אלא שהוא דין העלאה להקטרה בזה אין דין שלא ברגל אינו העלאה אלא אף שלא ברגל מועיל בזה.

והגרי"ד הקשה לו, מדברי הגמרא בעירובין [קג א] שמבואר במשנה שהיו שמים מלח על

כלל (36).

לחוד ולכך רבי שמעון מכשיר בשמאל.

ומקשינן: והרי קבלה דדם, דדבר המעכב כפרה הוא, וכתב בה כהונה, דכתיב "והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם" — זו קבלת הדם, ותנן, קבל הדם בשמאל פסל ורבי שמעון מכשיר. וקשה לרבי שמעון דמכשיר אף על גב שכתוב כהונה?

ומקשינן: ואלא "כהן" שכתוב איפה שכתוב גם אצבע למה לי, הרי אצבע לא צריכה כהונה?

ומתריצין: לומדים מזה שצריך עבודה בכהונה דהיינו בבגדי כהונה.

ומשנינן: לרבי שמעון קאמרת? רבי שמעון תרתי — כהונה ואצבע — בעי ללמוד שצריך ימין.

ומקשינן: והרי זריקה, דלא כתב ביה אלא כהונה, ותנן: זרק בשמאל פסול! ולא חולק רבי שמעון, והרי אמרנו שלדעת רבי שמעון צריך לכתוב כהונה?

ומקשינן: ומי בעי רבי שמעון תרתי? והתניא, רבי שמעון אומר, כל מקום שנאמרה יד — אינה אלא ימין, אצבע — אינה אלא ימין, רואים דמאצבע לבד לומדים שצריך ימין?

ומשנינן: אמר אביי, אמנם לא חולק רבי שמעון במשנה, אבל מצינו דפליג בכרייתא. דתניא, זרק בשמאל פסול, ורבי שמעון מכשיר.

ומשנינן: באמת "אצבע" לא בעיא "כהונה", אלא לומדים מ"אצבע" לחוד שצריך ימין, אבל "כהונה" בעיא "אצבע", ולחוד לא לומדים ממנה ימין, ובקבלה כתוב כהונה

ומקשינן: ואלא הא דאמר רבא שלומדים "יד — יד" לקמיצה ממצורע — למה לי, הרי מ"כהונה" נפקא, שכתוב בקמיצה "וקמץ הכהן"?

שמחצי המזבח ולמעלה אין הוא הולכה לכך כתוב הולכת איברים לכבש.

מטעם שיכול להפשיט אצל המזבח, משום שהטעם של הקטרה שאינה מעכבת לא נקרא מטעם זה עבודה שאין מעכבת כפרה, אולם בזבחים סבר רש"י שמה שאין הוא עצמו מעכב כפרה אף שהוא עבודה הרי זה נחשב לאינו מעכב כפרה, ולכך אף בהולכת איברים דינה שכשרה בשמאל.

36. רש"י כתב שהטעם שאין היא עבודה המעכבת כפרה כיון שהוא יכול להפשיט ולנתח בצד המזבח, או שיכול להושיט מיד ליד עד המזבח, ובזבחים [כד ב] פרש רש"י שהטעם הוא כיון שאין הקטרה עצמה של האיברים מעכבת.

והקשה הגרי"ז על דברי רש"י שכיון שיכול לנתח ולהפשיט אצל המזבח כשר בשמאל, שמה הטעם בזה שהרי עתה הוא מוליך האיברים, ובאר בזה הגרי"ז שכיון שלא היה הפשט ונתוח אם כן אין זה בכלל איברים אלא יש בזה שם בהמה וכיון שאין לזה שם איברים אין זה נחשב הולכת איברים לכבש.

ובאר הגרי"ז על פי דברי התוספות לקמן שנסתפקו אם הקטרה כשרה בשמאל כיון שאין ההקטרה מעכבת, ומבואר בזה שאף דבר שאין הוא מעכב שהוא עבודה הרי הוא טעון ימין, ואם כן זה הבאור בדברי רש"י, שבסוגייתנו פרש